

سوء مصرف مواد و همه گیری کرونا

در همه گیری کووید ۱۹ یکی از گروه هایی که در خطر بیشتر ابتلا به کرونا قرار دارند، افراد با سابقه سوء مصرف مواد هستند. سیاست های محدود کننده کنترلی در همه گیری، بر دسترسی به خدمات درمانی اعتیاد، زندگی فردی اجتماعی و سلامت روان این افراد تاثیر گذار است. بنا به گزارش *world drug day report 2021* سازمان ملل، همه گیری کرونا بیش از صد میلیون نفر را به فقر مطلق سوق داده است. بیکاری و نابرابری در دوران پاندمی تشدید شده و مشکلات سلامت روان و مصرف موارد نسبت به قبل همه گیری، روند افزایشی داشته است. در بیشتر موارد مشکلات مصرف موارد به صورت *overdose* یا مصرف بیش از حد بوده است. در دوران قرنطینه و یا لاک داون بدلیل افزایش قاچاق و استفاده از اینترنت و فضای مجازی توسط فروشندگان مواد، سطح دسترسی آسان تر از قبل گردیده، همچنین استفاده از رمز ارز خارج از مرادوات مالی، توزیع و دسترسی مواد را تسهیل نموده است.

بنا به مطالعه بیژن پیرنیا در ایران هم همه گیری کرونا برای مصرف کنندگان مواد پیامدهای اجتماعی-اقتصادی داشته است. افراد وابسته به اپوئید و تحت درمان روزانه اگونیسیت، بدلیل قرنطینه و محدودیت های تردد دچار *Relapse* یا عود شده اند. در بیمارانی که تحت درمان اگونیسیت قرار دارند، تجویز روزانه درمان های جایگزین بسیار حائز اهمیت است. بیشتر افراد در این دوران تجربه افزایش مصرف دوز متادون در جهت انطباق با استرس به عنوان مدارای غیر انطباقی داشته اند. فقدان برنامه برای مدیریت استرس در زمان قرنطینه، افزایش تحریک پذیری و ناتوانی در انطباق با وضعیت استرس آمیز در افراد با سابقه قبلی سوء مصرف، خطر بازگشت (*Recurrence*) مصرف مواد یا الکل بسیار زیاد خواهد بود.

در زمان همه گیری، تعطیلی موقت مراکز مراقبتی و کامپ های ترک اعتیاد بدلیل ترس کارکنان از ابتلا به کرونا یا عدم اطمینان خانواده های گیرندگان خدمت از نظر ایمنی و ریسک ابتلا به کرونا؛ دسترسی به خدمات حمایتی و مشاوره حضوری چهره به چهره کاهش می یابد، یا اتکا افراد بیشتر به مراقبین غیر حرفه ای بدون صلاحیت خواهد بود که این امر مشکلات سلامت روان این افراد را تشدید خواهد کرد. استفاده از فضای مجازی هم جایگزینی مناسب و کافی جهت پاسخگویی نیاز های هیجانی و روانی سوء مصرف کنندگان مواد نخواهد بود.

اکثر افراد با سابقه اعتیاد بی خانمان بوده و در پناهگاه های اقامتی بسر می برند که تعطیلی این مراکز در همه گیری و زندگی در مکان های نامناسب از نظر بهداشتی، خطر ابتلا به کرونا را در این گروه افزایش می دهد. در نتیجه این گروه در ریسک بالاتر ابتلا در همه گیری کرونا قرار دارند.

گسترش باور های غلط در مورد پیشگیری از کرونا با مصرف الکل یا مواد، تقاضا و میزان مصرف نابهنجار مواد مخدر، دارو های روان گردان و الکل را به خصوص برای بار اول در نوجوانان "تحت عنوان رفتار های سوء مصرف جدید" افزایش می دهد.

همه موارد در کنار مصرف سیگار ریسک ابتلا به کرونا و عفونت های تنفسی را افزایش می دهد.

در زمان اجرای سیاست های کنترلی محدود کننده و قرنطینه سراسری در خانواده های سوء مصرف کنندگان مواد علاوه بر کاهش سطح درآمدی، میزان استرس و سطح هیجانی خانواده افزایش می یابد. لذا نبود مهارت مدارای انطباقی در خانواده تقاضا برای مواد مخدر یا الکل افزایش می یابد. در نتیجه خشونت خانوادگی سبب افزایش وقوع رفتار های نابهنجار کودک آزاری و همسر آزاری در خانواده خواهد شد.

در سال گذشته همراه با سوء مصرف الکل در دوران قرنطینه با هدف تفریحی یا باور غلط پیشگیری از کرونا بدلیل مصرف مشروبات تقلبی میزان مرگ ومیر، کوری و یا نارسایی و از کار افتادگی کلیه ها در مراجعات اورژانس بیمارستان افزایش داشت.

در پایان در دوران پاندمی از نیاز های سلامت گروه های سوء مصرف کنندگان مواد نباید غافل شد. بدلیل برچسب اجتماعی و بار اخلاقی منفی سوء مصرف مواد و الکل این مسائل در جامعه بسیار پنهان و زیر پوستی خواهد بود و گاهی بصورت پیامدهای اجتماعی غیر مستقیم، مانند حوادث خشونت خانگی و آسیب های فیزیکی در خانواده بروز خواهد کرد. همچنین کاهش یا حذف حمایت های اجتماعی این گروه با افزایش ابتلا کرونا در خانواده در نظام سلامت همراه خواهد بود. تسهیل دسترسی خدمات مشاوره، روانشناسی و درمان های ترک اعتیاد در دوران همه گیری کووید ۱۹ باید مورد توجه سیاست گذران نظام سلامت واقع شود. مقابله با معضل اعتیاد در کشور تنها با استفاده همه جانبه از سرمایه اجتماعی بدور از برچسب های منفی اخلاقی امکان پذیر است.